

**ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ «ΔΙΑΖΩΜΑ» κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΠΕΝΟΥ
ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ**

13-17 Νοεμβρίου 2008

Δ Ι Α Ζ Ω Μ Α

Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ», Μπουμπουλίνας 30, Τ.Κ. 10682, Αθήνα
www.diazoma.gr / info@diazoma.gr

Η περιοδεία στην Κρήτη ήταν μια εξαιρετική εμπειρία, γιατί μεταξύ των άλλων στην Κρήτη μαρτυρούνται και οι πρώτοι σχηματισμοί των αρχαίων χώρων θέασης και ακρόασης με τη μορφή βαθμίδων σε μινωικές θέσεις.

Πέμπτη 13.11.08

Πρώτος σταθμός στο Νομό Ηρακλείου το ανάκτορο-διοικητικό κέντρο της **Κνωσού**.

Το σχήμα Γ

Στη βορειο-δυτική απόληξή του υπάρχει ενδιαφέρουσα μινωική κατασκευή με βαθμίδες σε πολύ καλή κατάσταση διατήρησης, ως τμήμα του κτιρίου. Πρόκειται για μια κατασκευή σε σχήμα Γ, που οριοθετεί την πλατεία.

Η

πλατεία

Το ενδιαφέρον με αυτές τις βαθμίδες είναι ότι το πλάτος τους ποικίλλει (μεγαλύτερο στις κάτω βαθμίδες, μικρότερο

στις πάνω), γεγονός που πρέπει να συνδέεται με την κοινωνική θέση αυτών που τις χρησιμοποιούσαν. Στο χώρο αυτό η κεντρική διοίκηση και το ιερατείο πραγματοποιούσαν δημόσιες τελετές θρησκευτικού και κοσμικού χαρακτήρα.

Από αριστερά διακρίνονται ο δήμαρχος Χερσονήσου κ. Σπύρος Δανέλλης, η προϊσταμένη της ΚΓ΄ ΕΠΚΑ ΚΑ Μαρία Μπρεδάκη, ο κ. Σταύρος Μπένος, η νομάρχης Ηρακλείου κα Ευαγγελία Σχοιναράκη και ο δήμαρχος Ηρακλείου κ. Γιάννης Κουράκης.

Επόμενος σταθμός της περιοδείας η δεύτερη μεγάλη μινωική πόλη της **Φαιστού** με το ανάκτορο-διοικητικό κέντρο στα Δ. της πεδιάδας της Μεσαράς. Στα δυτικά του ανακτόρου και απέναντι από την κεντρική του πρόσοψη συναντούμε ανάλογη μινωική κατασκευή με βαθμίδες. Εκτιμάται πως το μνημείο έχει δύο χρονικές φάσεις: η πρώτη ανάγεται στο 2.000 π.χ. και η δεύτερη περί το 1.700 π.χ.

Το επίκεντρο του ενδιαφέροντος αυτού του μνημείου εστιάζεται στην τεράστια αυλή τη στρωμένη με πλάκες ασβεστόλιθου, η οποία διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση, όπως άλλωστε και το υπόλοιπο μνημείο .

Η πλατεία με τις βαθμίδες

Από αριστερά διακρίνονται, η νομάρχης Ηρακλείου κα. Ευαγγελία Σχοιναράκη, ο κ. Σταύρος Μπένος και ο δήμαρχος Χερσονήσου κος Σπύρος Δανέλλης

ΓΟΡΤΥΝΑ

Ακολούθησε η επίσκεψή μας στην αρχαία πόλη της Γόρτυνας, στο σημερινό δήμο Γόρτυνας, η οποία έχει την τύχη να φιλοξενεί τέσσερις αρχαίους χώρους θέασης και ακρόασης:

Α. Το Ρωμαϊκό Ωδείο, μέσα στην αρχαία πόλη κοντά στην αγορά. Χρονολογείται στα μέσα του πρώτου αιώνα π.χ. Ανακατασκευάστηκε επί αυτοκράτορα Τραϊανού το 100 μ.χ. Οι λίθοι μαζί με την περίφημη επιγραφή της Γόρτυνας προέρχονται από κυκλικό οικοδόμημα του 5ου αιώνα. Η κατάσταση διατήρησης είναι μέτρια και απαιτούνται συστηματικές και ολοκληρωμένες αναστηλωτικές εργασίες για να ολοκληρωθεί το υπέροχο αυτό μνημείο.

Άποψη του μνημείου

Β. Το Ρωμαϊκό Θέατρο γνωστό και ως Μεγάλο Θέατρο μέσα στην αρχαία πόλη, στα πόδια της ακρόπολης. Κατασκευασμένο σε φυσική πλαγιά. Εντυπωσιακό το κοίλον που ακολουθεί τις φυσικές πτυχές του εδάφους με εμφανή τη θέση του διαζώματος.

Το κοίλον του μεγάλου θεάτρου, όπου δεσπόζει το διάζωμα

Γι' αυτό το μνημείο απαιτούνται δοκιμαστικές και συστηματικές ανασκαφές για την αποκάλυψη του μνημείου, προκειμένου να μας οδηγήσουν στα επόμενα βήματα (πορεία αναστηλωτικών εργασιών κλπ.)

Γ. Ρωμαϊκό θέατρο γνωστό και ως Μικρό Θέατρο μέσα στην αρχαία πόλη και αυτό. Πιθανότατα να ανήκει στο γειτονικό ιερό του Απόλλωνα. Ανασκάφτηκε στα τέλη του 19ου αιώνα, καθώς και στη δεκαετία του 1930. Κτισμένο σε επίπεδο έδαφος από ντόπιο ασβεστόλιθο. Το μνημείο αποκαλύπτεται σταδιακά από την Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή με πραγματικά εντυπωσιακά αποτελέσματα. Απαιτείται επιτάχυνση των ανασκαφών και εν συνεχεία συστηματική δουλειά για την αναστήλωση του μνημείου.

Η σταδιακή αποκάλυψη του ρωμαϊκού θεάτρου

Δ. Ρωμαϊκό Θέατρο εντός της πόλης. Το οικοδόμημα είχε ταυτισθεί λανθασμένα και για αιώνες ως αμφιθέατρο εξαιτίας των πληροφοριών που έδωσε ο Belli. Το κοίλον καλύπτεται από ελαιοχώραφα, αλλά είναι ορατά κάποια στοιχεία από το σκηνικό οικοδόμημα.

Το κοίλον

Το σκηνικό οικοδόμημα

Και γι' αυτό το μνημείο απαιτούνται δοκιμαστικές και συστηματικές ανασκαφές για την αποκάλυψή του, προκειμένου να μας οδηγήσουν στα επόμενα βήματα (πορεία αναστηλωτικών εργασιών κλπ.).

Μεταξύ των άλλων διακρίνονται από αριστερά: ο κ. Σταύρος Μπένος, η νομάρχης Ηρακλείου κα Σχοιναράκη Ευαγγελία, η προϊσταμένη της ΚΓ' ΕΠΚΑ κα Μαρία Μπρεδάκη και ο δήμαρχος Χερσονήσου κ. Σπύρος Δανέλλης

Παρασκευή 14.11.08

Η επόμενη ημέρα ξεκίνησε με την επίσκεψή μας **στο αρχαίο Θέατρο της Χερσονήσου**. Πρόκειται για ένα ρωμαϊκό θέατρο εντός του σύγχρονου οικισμού της Χερσονήσου κοντά στην αγορά. Καταστράφηκε μετά το 1897. Σύμφωνα με τον Belli ξεχωρίζει για τις «τρομερές» πρωτοτυπίες στην κάτοψη. Το εντυπωσιακό αυτού του θέατρο είναι πως ακόμη και σήμερα διαγράφεται με ανάγλυφο τρόπο το αναληματικό τείχος του κοίλου, καθώς και το σκηνικό οικοδόμημα

Το αναληματικό τείχος του κοίλου

Το κοίλον

Το σκηνικό οικοδόμημα δίπλα ακριβώς σε δημόσιο κεντρικό δρόμο

Το θέατρο της Χερσονήσου χρήζει συστηματικής έρευνας με ανασκαφή και γεωφυσικές μεθόδους για την πλήρη αποκάλυψη των σωζόμενων τμημάτων του, την αναστήλωση και ένταξή του στη δυναμική της πόλης, δεδομένου ότι σε αντίθεση με όλους τους υπόλοιπους χώρους που επισκεφθήκαμε, ασφυκτιά μέσα στο αστικό τοπίο.

Από πηγές αναφέρονται δύο ακόμη αρχαίοι χώροι θέασης και ακρόασης στο Νομό Ηρακλείου:

Α. η Αρχαία Αμνισός (δήμος Αλικαρνασσού) που είναι μινωική κατασκευή με βαθμίδες
Β. η Αρχαία Λύττος (δήμος Καστελίου) όπου αναφέρεται ρωμαϊκό θέατρο εντός του οικισμού σε φυσική πλαγιά.
Και οι δύο αυτοί χώροι δεν έχουν ακόμα εντοπιστεί.

Μεταξύ άλλων από αριστερά διακρίνονται, η προϊσταμένη της ΚΓ' ΕΠΚΑ κα. Μαρία Μπρεδάκη, Ο κ. Σταύρος Μπένος, ο δήμαρχος Χερσονήσου κος Σπύρος Δανέλλης και ο τοπογράφος κος Μιχάλης Σπυριδάκης

Σάββατο 15.11.08

Η περιήγησή μας στο Νομό Λασιθίου ξεκίνησε από την **αρχαία Λατώ**. Σε μια μαγευτική τοποθεσία και σε ένα πολύ καλά φροντισμένο αρχαιολογικό χώρο βρίσκεται η Αρχαία Λατώ με δύο χώρους θέασης και ακρόασης με τη μορφή βαθμίδων. Στον κεντρικό χώρο που ήταν αρχαία αγορά με βαθμίδες διακρίνεται περιφραγμένη δημόσια δεξαμενή, η οποία στην αρχαιότητα ήταν στεγασμένη. Το επίπεδο συντήρησης είναι πολύ καλό.

Ο κεντρικός χώρος διακρίνονται η δεξαμενή και στο βάθος οι βαθμίδες

Ο δεύτερος χώρος με τις βαθμίδες του

Από αριστερά διακρίνονται, η προϊσταμένη της ΚΔ' ΕΠΚΑ κα Σταυρούλα Αποστολάκου, ο κ. Σταύρος Μπένος, ο δήμαρχος Χερσονήσου κος Σπύρος Δανέλλης και η καθηγήτρια προϊστορικής αρχαιολογίας κα Νένα Γαλανίδου

Ενδιάμεσος σταθμός η υπέροχη **και πληρέστερα ανασκαμμένη μινωική πόλη με το μικρό ανάκτορο στα Γουρνιά**. Στη ΝΔ της πλευρά στην κορυφή του λόφου και σε ένα σημείο εξαιρετικού φυσικού κάλλους και θέας

προς τη βόρεια ακτή διαθέτει ένα χώρο δημοσίων τελετών με βαθμίδες σε σχήμα Γ. Μπροστά του απλώνεται μια υπέροχη πλατεία

Η πλατεία

Το σχήμα των βαθμίδων σε σχήμα Γ

Το επίπεδο συντήρησης είναι πολύ καλό, αλλά χρειάζεται πρόσθετες εργασίες.

Από αριστερά διακρίνονται ο τοπογράφος κ. Μιχάλης Σπυριδάκης, ο κ. Σταύρος Μπένος, ο δήμαρχος Χερσονήσου κ. Σπύρος Δανέλλης, η καθηγήτρια προϊστορικής αρχαιολογίας κα Νένα Γαλανίδου και η προϊσταμένη της ΚΔ' ΕΠΚΑ κα Σταυρούλα Αποστολάκου

Ο τελευταίος μας σταθμός ήταν στο **αρχαίο ρωμαϊκό θέατρο στο Κουφονήσι του Δήμου Λεύκης**. Η επίσκεψή μας σε αυτό το απομακρυσμένο σημείο της Κρήτης μας γέμισε με αισθήματα συγκίνησης. Βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Κρήτης και το μέγεθός του είναι προσαρμοσμένο στην κλίμακα του νησιού. Έχει υποστεί μεγάλες αλλοιώσεις από τις καιρικές συνθήκες (καταστροφή μεγάλου τμήματος του κοίλου και διάβρωση των σωζόμενων καθισμάτων που εδράζονται στο μαλακό λευκό ασβεστόλιθο της περιοχής). Για την προστασία αυτού του πανέμορφου θεάτρου απαιτείται πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών για την αναστήλωσή του. Το θέατρο βρίσκεται πάνω σε ένα απομονωμένο και αφύλαχτο νησί.

Το θέατρο της Λεύκης

Η προϊστάμενη της ΚΔ Εφορείας κα Σταυρούλα Αποστολάκου, ο δήμαρχος Λεύκης κ. Γιάννης Δρακάκης, ο κ. Σταύρος Μπένος, ο δήμαρχος Χερσονήσου κ. Σπύρος Δανέλλης και οι κ.κ. Γιάννης Δρακάκης και Γιώργος Σφενδυλάκης, ιδιοκτήτες των φουσκωτών

Υπάρχουν τρεις ακόμη αρχαίοι χώροι θέασης και ακρόασης, δύο στην Ιεράλυτνα (Δήμος Ιεράπετρας) και ένας στο Δρήρο (Δήμος Νεάπολης), τους οποίους θα επισκεφθούμε στις 14 και 15 Δεκεμβρίου 2008.

Κυριακή 16.11.08

Απτέρα Εντυπωσιακός αρχαιολογικός χώρος, όπου βρίσκονται σε εξέλιξη σημαντικές εργασίες υπό την επίβλεψη της αρχαιολόγου κας Βάννας Νινιού. Το έργο έχει ενταχθεί στο 3^ο Κ.Π.Σ. Το αρχαίο ρωμαϊκό θέατρο, το οποίο φαίνεται από τις ανασκαφές να έχει και ελληνοιστική φάση, αποκαλύπτεται σταδιακά και το αποτέλεσμα είναι πραγματικά γοητευτικό. Στο κέντρο του κοίλου υπάρχει ασβεστοκάμιнос, στην οποία έχουν καεί τα περισσότερα εδώλια και πιθανώς και αρχιτεκτονικά μέλη του σκηνικού διακόσμου. Από την κεραμική που βρέθηκε στην είσοδό του συμπεραίνεται ότι πρόκειται για δραστηριότητα των χρόνων του Μεσαίωνα. Υπάρχουν αρκετά σωζόμενα μέρη του κοίλου που θα αποτελέσουν τη μαγιά της αναστήλωσής του.

Το αρχαίο θέατρο Απτέρας

Απαιτείται άμεση απαλλοτρίωση του γειτονικού οικοπέδου για την ολοκλήρωση των ανασκαφικών και αναστηλωτικών εργασιών.

Η υπεύθυνη των εργασιών αρχαιολόγος κα Βάνα Νινιού, ξεναγεί τους επισκέπτες στο υπέροχο μνημείο της Απτέρας

Υπάρχουν δύο ακόμη αρχαίοι χώροι θέασης και ακρόασης στο Νομό Χανίων. Στην αρχαία Έλυρο που τώρα ανασκάπτεται και στην αρχαία πόλη της Κυδωνίας, στη σημερινή πόλη των Χανίων και η οποία περιγράφεται μόνον από πηγές και δεν έχει ακόμα εντοπισθεί. Μόλις έχουμε νεότερες πληροφορίες θα σας ενημερώσουμε.

Κλείνοντας, θέλω από καρδιάς να ευχαριστήσω τη Νομάρχη Ηρακλείου κα Σχοιναράκη Ευαγγελία, τους δημάρχους του Ηρακλείου κ. Γιάννη Κουράκη, της Λεύκης κ. Γιάννη Δρακάκη, της Γόρτυνας κ. Μιχάλη Δαριβιανάκη, του Τυμπακίου κ. Αντώνη Χαραλαμπίκη, του Αγίου Νικολάου κ. Δημήτρη Κουνενάκη, της Ιεράπετρας κ. Μανώλη Μαστοράκη, τις εφόρους κ.κ. Μαρία Βλαζάκη, Μαρία Μπρεδάκη, Σταυρούλα Αποστολάκου, την αναπληρώτρια έφορο κα Βάνα Νινιού, το στέλεχος της Εφορείας Ηρακλείου, γεωγράφο κ. Μιχάλη Σπυριδάκη, ο οποίος πήρε τις συντεταγμένες όλων των αρχαίων θεάτρων, που με συντρόφευσαν στο αξέχαστο οδοιπορικό μου στην Κρήτη.

Ιδιαίτερα θέλω να ευχαριστήσω το Δήμαρχο Χερσονήσου κ. Σπύρο Δανέλλη και την οικογένειά του για την άφογη οργάνωση και τη ζεστή φιλοξενία τους.

